

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра обліку і оподаткування

Методологія наукових досліджень в обліку, аудиті та оподаткуванні

методичні рекомендації

для практичних занять та самостійної роботи здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форм здобуття
вищої освіти

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 657:001.891
М54

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 15.12.2025 р., протокол № 4.

Укладачі:

- М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;
- Ю. Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;
- С. В. Сирцева – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;
- О.І. Лугова – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- Н.М. Сіренко – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет;
- Л.Ю. Мельник – д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Змістовий модуль 1. Методологічні засади та дизайн дослідження	5
Тема 1. Основи методології, організації та методики наукових досліджень	5
Тема 2. Форми організації наукових досліджень і методи наукового пізнання в обліку, аудиті та оподаткуванні	9
Тема 3. Вибір теми та постановка дослідження	14
Змістовий модуль 2. Інформаційно-аналітичне забезпечення та отримання результатів	19
Тема 4. Інформаційне забезпечення і теоретична база дослідження. Академічна доброчесність (цитування, посилання, список джерел)	19
Тема 5. Формування конструктивної складової та наукової новизни	23
Тема 6. Інструментарій аналітичних досліджень у кваліфікаційній роботі	27
Змістовий модуль 3. Представлення результатів: оформлення і захист	32
Тема 7. Оформлення результатів дослідження у вигляді кваліфікаційної роботи	32
Список використаних джерел	38

ВСТУП

У сучасних умовах інтеграції вітчизняної економіки у світовий простір та динамічних змін у нормативно-правовому полі значно зростає роль наукової складової у професійній підготовці фахівців з обліку та оподаткування. Здатність до продукування нових знань, критичного аналізу інформації та обґрунтування управлінських рішень стає необхідною компетентністю здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Наукове дослідження є невід’ємною складовою професійного зростання, оскільки дозволяє трансформувати теоретичні знання у практичні інструменти вирішення складних економічних завдань. Від глибокого розуміння методології наукового пошуку безпосередньо залежить якість кваліфікаційної магістерської роботи та подальша ефективність фахівця на ринку праці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в обліку, аудиті та оподаткуванні» є теоретико-методологічні засади, методичний інструментарій та організація процесу наукового пізнання у сфері економіки.

Ці методичні рекомендації розроблено для надання допомоги здобувачам вищої освіти у підготовці до практичних занять та виконання завдань самостійної роботи. Структура видання відповідає робочій програмі дисципліни та включає 3 змістові модулі, що об’єднують теми від основ методології до процедури захисту результатів :

Змістовий модуль 1 розкриває методологічні засади, дизайн дослідження, форми організації науки та методи пізнання.

Змістовий модуль 2 присвячено інформаційно-аналітичному забезпеченню, роботі з міжнародними базами даних (Scopus, Web of Science), дотриманню академічної доброчесності та інструментарію аналітичних досліджень.

Змістовий модуль 3 фокусується на представленні результатів, технічному оформленні кваліфікаційної роботи згідно з вимогами стандартів та підготовці до захисту.

Особливістю цих рекомендацій є їх прикладний характер. Завдання спрямовані на формування у здобувачів практичних навичок проведення самостійного наукового дослідження.

Виконання запропонованих практичних та творчих завдань дозволить магістрантам наочно зрозуміти логіку наукового дослідження — від вибору теми до формулювання новизни та апробації результатів, а також сформувати уміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи пізнання в обліку, аудиті та оподаткуванні.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне заняття №1

Тема 1. Основи методології, організації та методики наукових досліджень

План

- 1.1. Сутність і результати наукового дослідження в обліку, аудиті та оподаткуванні.
- 1.2. Базові поняття методології: методологія, метод, методика, підхід, прийом.
- 1.3. Рівні методології та їх роль у побудові дослідження.
- 1.4. Логіка дослідження: від проблеми до висновків.
- 1.5. Етапи дослідження та переходи між ними.

Мета заняття:

- довести до здобувачів вищої освіти основні вимоги щодо підготовки до практичних занять та критерії їх оцінювання;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з програмою самостійної роботи, порядком виконання творчих та пошукових завдань;
- закріпити теоретичні знання щодо сутності та функцій науки, розмежування понять «методологія», «метод» та «методика»;
- сформулювати чітке уявлення про ієрархічну структуру рівнів методології та місце спеціальності D1 «Облік і оподаткування» в системі наукових знань;
- розвинути навички ідентифікації наукової складової в професійній діяльності через аналіз практичних ситуацій (кейсів);
- виконати передбачені практичні завдання щодо класифікації методів та аналізу наукового апарату дослідження.

Завдання 1.1

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Розкрити сутність та основні ознаки наукової діяльності.
2. Охарактеризувати функції науки в умовах сучасного інформаційного суспільства.

3. Розкрити зміст та взаємозв'язок категорій «методологія», «метод», «методика» та «прийом».
4. Охарактеризувати ієрархічні рівні методології наукових досліджень (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний).
5. У чому полягає відмінність між фундаментальними, прикладними та пошуковими дослідженнями?
6. Розкрити поняття «наукова парадигма» та пояснити її роль у розвитку економічної науки.
7. Охарактеризувати загальну логіку та послідовність етапів наукового дослідження.
8. Обґрунтувати діалектичний підхід як філософську основу наукового пізнання.
9. Визначити місце та специфіку наукових досліджень у сфері обліку, аудиту та оподаткування.
10. Охарактеризувати вимоги до наукового результату (об'єктивність, достовірність, новизна).

Завдання 1.2

Заповніть порівняльну таблицю, навівши визначення та приклади зі сфери обліку та оподаткування для наступних категорій:

1. Методологія (як вчення про структуру).
2. Метод (як спосіб досягнення мети).
3. Методика (як сукупність способів і прийомів).
4. Наукова процедура (як послідовність дій).

Таблиця 1.1.

Поняття	Визначення (стисло)	Приклад в обліку/аудиті
Методологія		Наприклад: Діалектичний підхід до розуміння подвійності господарських операцій
Метод		Наприклад: Метод індукції при аналізі вибірки первинних документів
Методика		Наприклад: Методика розрахунку відстрочених податкових активів згідно з НП(С)БО
Наукова процедура		

Завдання 1.3

Розподіліть наведені нижче методи та підходи за чотирма рівнями методології.

Список для розподілу: Діалектика, подвійний запис, анкетування, системний підхід, інвентаризація, аналіз і синтез, балансове узагальнення, історичний метод, калькулювання, метод нарахування.

Рівні для заповнення:

1. Філософський рівень.
2. Загальнонауковий рівень.
3. Конкретно-науковий рівень (спеціальний).
4. Технологічний рівень (методика і техніка дослідження).

Завдання 1.4

Проаналізуйте наведені нижче ситуації та визначте, яка з них є **науковим дослідженням**, а яка - **практичною діяльністю** бухгалтера/аудитора. Аргументуйте відповідь, спираючись на ознаки наукового дослідження (новизна, об'єктивність, доказовість).

Ситуація А: Головний бухгалтер склав річну фінансову звітність підприємства, використавши норми П(С)БО 25.

Ситуація Б: Магістр проаналізував методики оцінки біологічних активів на 50 агропідприємствах, виявив недоліки чинної методики та запропонував нову формулу розрахунку справедливої вартості.

Ситуація В: Внутрішній аудитор агрохолдингу провів інвентаризацію запасів на складі, виявив нестачу паливно-мастильних матеріалів на суму 50 тис. грн та склав доповідну записку керівництву з рекомендацією посилити контроль за відпуском палива.

Ситуація Г: Дослідник вивчив динаміку податкового навантаження на підприємства ІТ-сфери за останні 10 років, виявив кореляцію між змінами ставок єдиного податку та обсягами тіньових операцій, і на основі цього обґрунтував пропозиції щодо зміни податкового законодавства.

Ситуація Д: Фінансовий директор підприємства, використовуючи дані минулих років, розробив план доходів і витрат (бюджет) компанії на наступний рік та затвердив його наказом по підприємству для внутрішнього використання.

Ситуація Е: Магістрант здійснив порівняльний аналіз визначення поняття «гудвіл» у національних (П(С)БО) та міжнародних (МСФЗ) стандартах, виявив суперечності в трактуванні та запропонував авторське уточнене визначення цієї економічної категорії для цілей управлінського обліку.

При виконанні практичних завдань студентам слід пам'ятати, що **наукове дослідження** в обліку відрізняється від практичної роботи тим, що його метою є отримання **нового знання** (закономірності, методики, моделі), а не простого результату (звіту, балансу). Використовуйте рекомендовані джерела [3, 26, 30] для чіткого розмежування рівнів методології. У завданні з класифікації методів зверніть увагу: один і той самий метод (наприклад, спостереження) може використовуватися як на загальнонауковому, так і на емпіричному рівнях.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Поглибити знання про історію розвитку наукової думки та сформувати навички роботи з першоджерелами.

Завдання 1.5. Есе-роздум (Творче завдання)

Тема: «Еволюція парадигми бухгалтерського обліку: від ремесла до науки».

Описати, коли облік почав вважатися наукою (згадати Луку Пачолі, Ж. Саварі, або українських вчених).

Висловити власну думку: чи вичерпав бухгалтерський облік свій науковий потенціал в епоху цифровізації?

Обсяг: 2–3 сторінки.

Завдання 1.6.

Знайдіть Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти [37].

Випишіть 5 пріоритетних напрямів досліджень в обліку та оподаткуванні на сучасному етапі.

Оберіть один напрям, який вас цікавить, і сформулюйте **робочу назву** потенційної наукової статті.

Завдання 1.7. Складання глосарія.

Скласти власний глосарій (словник термінів) до Теми 1, використовуючи рекомендовану літературу (джерела 4, 9, 24).

Обов'язкові терміни: Гіпотеза, теорія, концепція, парадигма, верифікація, фальсифікація, науковий факт, наукова проблема.

Вимога: Визначення мають бути не з Вікіпедії, а з наукових джерел (підручників, монографій) з посиланням на автора.

Питання для самостійного вивчення

1. Історія становлення та розвитку бухгалтерської науки в Україні та світі [3, 25, 26].
2. Наукові школи в обліку, аудиті та оподаткуванні: роль у формуванні методології [26, 28].
3. Сучасні концепції філософії науки та їх вплив на економічні дослідження [9, 13, 24].

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність наукового дослідження та які його основні ознаки у сфері економіки?
2. Розкрийте зміст та відмінності понять «методологія», «метод», «методика» та «прийом».
3. Охарактеризуйте ієрархію рівнів методології (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний) та їх взаємозв'язок.
4. Опишіть загальну логіку наукового дослідження: від постановки проблеми до формулювання висновків.
5. Які основні етапи включає процес наукового дослідження та які завдання вирішуються на діагностичному і практичному етапах?

Практичне заняття №2

Тема 2. Форми організації наукових досліджень і методи наукового пізнання в обліку, аудиті та оподаткуванні

План

- 2.1. Форми та види організації наукових досліджень.
- 2.2. Класифікація методів наукового пізнання.
- 2.3. Загальнонаукові методи в обліково-аналітичних дослідженнях.
- 2.4. Спеціальні методи в обліку, аудиті та оподаткуванні.
- 2.5. Побудова та обґрунтування методики дослідження.

Мета заняття:

- систематизувати знання про форми організації науково-дослідної роботи (фундаментальні, прикладні, пошукові) та їх специфіку в економіці;

- сформулювати чітке уявлення про ієрархію та класифікацію методів наукового пізнання;
- набути практичних навичок ідентифікації загальнонаукових (аналіз, синтез, індукція, системний підхід) та спеціальних методів у професійній діяльності бухгалтера й аудитора;
- навчитися обґрунтовувати вибір методологічного інструментарію для вирішення конкретних завдань власного магістерського дослідження.

Завдання 2.1

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Охарактеризувати основні форми організації науково-дослідної роботи (індивідуальна, колективна) та їх особливості в економічній сфері.
2. У чому полягає принципова відмінність між фундаментальними та прикладними дослідженнями в обліку та аудиті?
3. Розкрити сутність ініціативної та замовної тематики наукових досліджень.
4. Навести класифікацію методів наукового пізнання за рівнем пізнання (емпіричні та теоретичні).
5. Розкрити діалектичний взаємозв'язок методів аналізу та синтезу при проведенні аудиторської перевірки.
6. Охарактеризувати застосування методів індукції та дедукції в процесі формування професійного судження бухгалтера/аудитора.
7. Обґрунтувати роль системного підходу як загальнонаукової основи дослідження економічних явищ.
8. Охарактеризувати спеціальні методи економічних досліджень: документальний аналіз, балансовий метод, метод подвійного запису.
9. Розкрити особливості застосування методу моделювання в оподаткуванні (податкове планування та оцінка ризиків).
10. Визначити алгоритм побудови методики наукового дослідження та критерії її якості (валідність, надійність).

Завдання 2.2

Розподіліть наведені методи наукового пізнання за групами у Таблицю 2.1.

Список методів: Анкетування, абстрагування, інвентаризація, спостереження, індукція, балансове узагальнення, кореляційний аналіз, подвійний запис, інтерв'ювання, дедукція, рахунки бухгалтерського обліку, порівняння, документальна перевірка, метод експертних оцінок, калькулювання.

Таблиця 2.1.

Група методів	Методи (вписати з переліку)
Емпіричні (отримання фактів)	Наприклад: Спостереження
Теоретичні (логічне осмислення)	Наприклад: Абстрагування
Спеціальні (методи обліку та аудиту)	Наприклад: Інвентаризація

Завдання 2.3

Визначте, який саме метод наукового пізнання (загальнонауковий чи спеціальний) застосовується у наведених ситуаціях професійної діяльності.

Таблиця 2.2.

№ з/п	Ситуація	Назва методу	
1	Аудитор перевірів вибірку з 50 видаткових накладних і на основі цього зробив висновок про ефективність системи внутрішнього контролю в цілому.	Індукція	
2	Бухгалтер розклав складний показник «Собівартість» на складові елементи (матеріали, зарплата, амортизація) для вивчення впливу кожного з них.	Аналіз	
3	Дослідник вивчає поняття «прибуток», відкидаючи несуттєві властивості (наприклад, форму власності підприємства), щоб виявити його економічну сутність.	Абстрагування	
4	Для підтвердження реальності дебіторської заборгованості підприємство розіслало листи-підтвердження контрагентам.	Запит (або зустрічна звірка)	
5	Фінансовий директор порівнює показники рентабельності поточного року з показниками минулого року.	Порівняння	
6	Відображення господарської операції одночасно на дебеті одного і кредиті іншого рахунку.	Подвійний запис	

Завдання 2.4

Для кожного запропонованого завдання дослідження оберіть найбільш доцільний метод (або методи) та обґрунтуйте свій вибір. Заповніть таблицю.

Ситуації для аналізу:

1. Дослідження еволюції поглядів науковців на сутність поняття «людський капітал».
2. Перевірка фактичної наявності зерна на складі підприємства під час аудиту.
3. Визначення впливу зростання цін на паливо на собівартість продукції рослинництва.
4. Розробка нової форми внутрішньої управлінської звітності для агрохолдингу.
5. Порівняння ефективності двох систем оподаткування для фермерського господарства.

Таблиця 2.3. Обґрунтування вибору методів дослідження

Завдання дослідження	Загальнонауковий метод	Спеціальний метод (обліку/аудиту)	Обґрунтування (чому саме ці методи?)
1. Еволюція поняття	Історичний метод, аналіз і синтез	Монографічний метод	Дозволяє простежити зміни у трактуванні терміна в хронологічній послідовності.
2. Наявність зерна	...	...	...
3. Вплив цін на собівартість	...	...	...
4. Нова форма звітності	...	...	...
5. Порівняння податків	...	...	...

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Навчитися обґрунтовувати вибір методів для власного магістерського дослідження.

Завдання 2.5. Матриця методів магістерського дослідження (Індивідуальне НДР)

Таблиця 2.4.

Метод	На якому етапі роботи застосовується?	Яке завдання дозволяє вирішити? (Конкретно для вашої теми)
Монографічний	Розділ 1 (Огляд літератури)	Вивчення поглядів вчених на сутність поняття «фінансові результати».
Групування	Розділ 2 (Аналіз)	Розподіл дебіторської заборгованості підприємства за строками виникнення.
Анкетування	Розділ 3 (Пропозиції)	Опитування працівників бухгалтерії для оцінки якості програмного забезпечення.

Завдання 2.6. Порівняльний аналіз статей

Знайдіть у фахових виданнях (або базах Scopus/WoS) дві наукові статті за вашою проблематикою:

1. Одну — **теоретичного** характеру (де розглядаються сутність, концепції, історія).
2. Одну — **прикладного** характеру (де є розрахунки, аналіз підприємств, моделювання).

Вимога: Випишіть назви статей та перелік методів, які автори вказали в анотації або вступі. Порівняйте інструментарій та зробіть висновок, які методи переважають у кожному типі статей.

Питання для самостійного вивчення

1. Грантова діяльність та джерела фінансування наукових досліджень в Україні та ЄС [4, 33, 36].
2. Особливості застосування методу експертних оцінок у наукових роботах з аудиту [3, 24].
3. Наукова етика та культура ведення наукових дискусій [4, 9].

Питання для самоконтролю

1. Порівняйте індивідуальні та колективні форми організації наукової діяльності в обліку та аудиті.
2. У чому різниця між фундаментальними та прикладними дослідженнями, а також між ініціативними та замовними роботами?
3. Наведіть класифікацію методів наукового пізнання за рівнем пізнання (емпіричні та теоретичні).

4. Як застосовуються загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, системний підхід) у дослідженнях з обліку та оподаткування?

5. Охарактеризуйте спеціальні методи дослідження (документальний аналіз, бухгалтерське моделювання, податкове моделювання).

Практичне заняття №3

Тема 3. Вибір теми та постановка дослідження

План

- 3.1. Вибір теми: джерела, критерії доцільності та обмеження.
- 3.2. Обґрунтування актуальності та значущості дослідження.
- 3.3. Формулювання мети, завдань і очікуваних результатів.
- 3.4. Визначення об'єкта, предмета та меж дослідження.
- 3.5. Структура наукової роботи та планування виконання.

Мета заняття:

- навчитися чітко формулювати тему дослідження;
- набути навичок розмежування об'єкта та предмета дослідження;
- відпрацювати логіку побудови завдань дослідження відповідно до структури магістерської роботи.

Завдання 3.1

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Охарактеризувати основні джерела пошуку та формування наукової ідеї магістерського дослідження (практичні проблеми, нормативні зміни, наукова література).
2. Які критерії визначають доцільність та перспективність вибору теми кваліфікаційної роботи?
3. Розкрити алгоритм обґрунтування актуальності теми дослідження: як поєднати теоретичне та практичне значення?
4. У чому полягає сутнісна відмінність між об'єктом і предметом наукового дослідження? Навести приклади типових помилок при їх розмежуванні.
5. Сформулювати вимоги до визначення мети наукового дослідження та пояснити її логічний зв'язок із назвою роботи.

6. Як правильно формулювати завдання дослідження та яким чином вони корелюють зі змістом розділів магістерської роботи?
7. Визначити поняття «межі дослідження» (хронологічні, географічні, галузеві) та необхідність їх встановлення.
8. Охарактеризувати логіку побудови плану (структури) кваліфікаційної роботи: співвідношення теоретичної, аналітичної та проектної частин.
9. Яке значення має робоча гіпотеза на етапі постановки дослідження та як вона трансформується у наукові положення?
10. Обґрунтувати важливість складання та дотримання календарного плану-графіка виконання магістерської роботи.

Завдання 3.2. Тренінг «Об'єкт & Предмет»

У таблиці 3.1 наведено приклади тем кваліфікаційних робіт. Визначте для кожної теми об'єкт та предмет, обравши правильний варіант із запропонованих (або сформулюйте самостійно).

Таблиця 3.1.

Тема магістерської роботи	Об'єкт дослідження (широка область)	Предмет дослідження (конкретний аспект)
1. Облік і аналіз основних засобів в аграрних підприємствах	<i>Варіанти:</i> А) Господарська діяльність аграрних підприємств. Б) Процес обліку та аналізу основних засобів.	<i>Варіанти:</i> А) Сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку і аналізу основних засобів. Б) Основні засоби підприємства.
2. Аудит фінансової звітності в умовах комп'ютеризації	...	...
3. Оподаткування доходів фізичних осіб: стан та перспективи	...	...

Завдання 3.3. Конструктор «Мета – Завдання – Розділи»

Відновіть логічну послідовність наукового дослідження. Вам надано **Мету** роботи. Необхідно із запропонованого списку **Завдань** обрати потрібні та розставити їх у правильному порядку, щоб вони відповідали структурі роботи.

Тема: «Облік і аудит виробничих запасів».

Мета: Удосконалення методики обліку та аудиту виробничих запасів для підвищення ефективності управління ними.

Список завдань (перемішано):

1. Проаналізувати сучасний стан та ефективність використання запасів на ТОВ «Мрія».
2. Дослідити економічну сутність виробничих запасів та їх класифікацію.
3. Розробити пропозиції щодо автоматизації складського обліку.
4. Охарактеризувати нормативно-правове забезпечення аудиту запасів.
5. Удосконалити методику документування відпуску запасів у виробництво.
6. Оцінити систему внутрішнього контролю запасів на підприємстві.

Необхідно заповнити схему:

Завдання теоретичного характеру (Розділ 1): ...

Завдання аналітичного характеру (Розділ 2): ...

Завдання проектного характеру (Розділ 3): ...

Завдання 3.4. Аналіз актуальності.

Прочитайте два фрагменти вступу (обґрунтування актуальності) до однієї й тієї ж теми. Визначте, який з них є більш науковим і переконливим, а який — декларативним (загальним). Аргументуйте свій вибір, знайшовши конкретні докази (статистика, посилання на законодавство, вказівка на невирішені проблеми).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Сформувати концептуальний апарат власного магістерського дослідження.

Завдання 3.5. Розробка концепції магістерської роботи (Індивідуальне НДР)

Оформити «Паспорт» власного дослідження. Це чорновий варіант Вступу, який буде погоджуватися з науковим керівником.

Структура паспорта:

1. Тема: (Повна назва).

2. Актуальність: (3–5 речень: чому це важливо саме зараз? Які є зміни в законодавстві? Які є проблеми на практиці?).
3. Зв'язок з науковими програмами: (Чи виконується робота в межах кафедральної теми?).
4. Мета: (Одне речення: «розробити...», «удосконалити...», «обґрунтувати...»).
5. Об'єкт: (Процес або явище).
6. Предмет: (Теоретичні, методичні та прикладні засади...).
7. Завдання: (Мінімум 3 завдання, що відповідають трьом розділам).
8. Методи дослідження: (Які методи будуть використані, див. Тему 2).

При формулюванні **Об'єкта** пам'ятайте, що це завжди процес, який породжує проблемну ситуацію (наприклад, «процес управління витратами»). **Предмет** — це те, що ви безпосередньо вдосконалюєте (наприклад, «облік і аналіз витрат»). Предмет завжди вузьчий за об'єкт. При формулюванні **Мет** уникайте слів «вивчення», «дослідження», «розгляд», оскільки це процес, а не результат. Використовуйте дієслова доконаного виду: «розробити», «обґрунтувати», «удосконалити».

Завдання 3.6. Побудова робочої гіпотези.

Сформулюйте **робочу гіпотезу** вашого дослідження за схемою:
«Якщо впровадити [Ваша пропозиція], то це дозволить [Очікуваний результат], що забезпечить [Ефект для підприємства]».

Приклад: «Якщо впровадити методику бюджетування витрат на ремонт техніки, то це дозволить посилити контроль за використанням запчастин, що забезпечить зниження собівартості продукції на 5%».

Завдання 3.7. Календарне планування.

Складіть план-графік виконання магістерської роботи на весь період навчання (1 рік 4 міс.), вказавши дедлайни для:

Затвердження теми.

Написання Розділу 1.

Публікації тез доповідей (апробація).

Збору матеріалів на підприємстві (переддипломна практика).

Написання Розділу 2 та 3.

Попереднього захисту.

Питання для самостійного вивчення

1. Психологія наукової творчості та організація індивідуальної роботи дослідника (тайм-менеджмент) [8, 33].
2. Типові помилки при формулюванні робочої гіпотези дослідження [3, 27, 36].
3. Особливості обґрунтування тем прикладного характеру на замовлення підприємств [14, 15, 36].

Питання для самоконтролю

1. Які існують основні джерела формування наукової ідеї та критерії вибору теми магістерського дослідження?
2. Як правильно обґрунтувати актуальність теми та її теоретичну і практичну значущість?
3. Які вимоги висуваються до формулювання мети і завдань дослідження та як вони узгоджуються між собою?
4. У чому полягає відмінність між об'єктом та предметом дослідження? Наведіть приклади типових помилок при їх визначенні.
5. Як побудувати логічну структуру (план) кваліфікаційної роботи та узгодити її розділи із поставленими завданнями?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОТРИМАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне заняття №4

Тема 4. Інформаційне забезпечення і теоретична база дослідження: міжнародні джерела та академічна доброчесність (цитування, посилання, список джерел)

План

- 4.1. Інформаційні ресурси: види, критерії якості та актуальності.
- 4.2. Міжнародні стандарти (МСФЗ, МСА) як джерельна база.
- 4.3. Стратегія пошуку в наукометричних базах (Scopus, Web of Science).
- 4.4. Формування теоретичної бази та огляд літератури.
- 4.5. Академічна доброчесність та інструменти бібліографічного менеджменту.

Мета заняття:

- сформувати навички пошуку наукової інформації у міжнародних наукометричних базах;
- навчитися розрізняти авторитетні та сумнівні джерела;
- опанувати правила бібліографічного опису джерел за ДСТУ 8302:2015 та міжнародними стилями (APA);

Завдання 4.1.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Охарактеризувати структуру системи інформаційного забезпечення наукових досліджень в обліку та оподаткуванні (нормативні, наукові, статистичні джерела).
2. Розкрити роль міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та аудиту (МСА) як методологічної основи дослідження.
3. Охарактеризувати провідні наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science, Google Scholar) та їх значення для сучасного дослідника.
4. Пояснити алгоритм пошуку наукових публікацій у міжнародних базах даних за ключовими словами та фільтрами.
5. У чому полягає сутність наукової прогалини та як її виявити на основі огляду літератури?

6. Сформулювати основні принципи академічної доброчесності та види порушень (плагіат, самоплагіат, фабрикація даних).
7. Охарактеризувати правила коректного цитування та перефразування текстів інших авторів у науковій роботі.
8. Порівняти особливості оформлення списку використаних джерел за національним стандартом ДСТУ 8302:2015 та міжнародними стилями (APA, Harvard).
9. Обґрунтувати переваги використання бібліографічних менеджерів (Zotero, Mendeley) при написанні магістерської роботи.
10. Як оцінити надійність та авторитетність інтернет-джерела при використанні його в науковому дослідженні?

Завдання 4.2. Тренінг «Пошукова стратегія»

Пропонується розробити алгоритм пошуку літератури для своєї теми у базах Scopus/Web of Science/Google Scholar.

Завдання: Заповніть таблицю пошукових запитів (Таблиця 4.1).

Виділіть ключові слова з теми вашого дослідження.

Перекладіть їх англійською мовою.

Сформууйте пошуковий рядок, використовуючи логічні оператори (AND, OR, « »).

Таблиця 4.1. Матриця пошукових запитів

Ключове поняття (укр.)	Переклад (англ.)	Синоніми / Пов'язані терміни	Пошуковий рядок (Query String)
Фінансова стійкість	Financial stability	Solvency, Financial health	«Financial stability» OR «Solvency» AND «Agriculture»
Аудит продажів	Audit of sales	Revenue cycle audit	...

Завдання 4.3. Лабораторія бібліографії «ДСТУ & APA»

Вам надано «сирі» дані про джерела. Оформіть їх у двох варіантах:

1. Згідно з **ДСТУ 8302:2015** (для списку літератури магістерської роботи).
2. Згідно зі стилем **APA** (для публікації статті у міжнародному журналі).

Джерело А (Книга): Автори: Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк. Назва: Бухгалтерський управлінський облік. Місто: Житомир. Видавництво: ПП «Рута». Рік: 2002. Сторінок: 480.

Джерело Б (Стаття): Автор: М.В. Дубініна. Назва: Роль інвентаризації в аудиті достовірності фінансової звітності. Журнал: Modern Economics. Рік: 2025. Номер: 51. Сторінки: 87–96. DOI: 10.31521/modecon.V51(2025)-10.

Завдання 4.4. Кейс «Детектор плагіату»

Проаналізуйте уривки текстів у Таблиці 4.2. Визначте тип порушення академічної доброчесності (якщо він є) та запропонуйте варіант виправлення (коректне цитування або перефразування).

Таблиця 4.2.

Оригінальний текст (Джерело)	Текст студента	Вердикт (Плагіат / Коректно)	Як виправити?
«Аудит — це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання...» (Закон України «Про аудит...»)	Аудит являє собою перевірку даних бухобліку і показників фінзвітності суб'єкта господарювання.	Плагіат (репайт без посилання)	Взяти в лапки та додати посилання на Закон, або перефразувати із зазначенням джерела.
«Трансакційні витрати виникають у процесі налагодження економічних зв'язків» (Коуз Р., 1937).	На думку Р. Коуза [15], трансакційні витрати — це витрати, що супроводжують процес налагодження економічних зв'язків.	Коректно (але краще перефразувати)	-

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Сформувати якісну джерельну базу для власного магістерського дослідження.

Завдання 4.5. Формування реєстру джерел (Робота з бібліографією)

Підберіть **20 джерел** за темою вашої магістерської роботи. Список має бути репрезентативним і включати:

Нормативно-правові акти (ПКУ, Закони, НП(С)БО) — не більше 5.

Міжнародні стандарти (МСФЗ або МСА) — обов'язково мінімум 1.

Монографії та підручники (за останні 5–7 років) — 5 джерел.
 Наукові статті у фахових виданнях України — 5–7 джерел.
 Іншомовні джерела (статті з баз Scopus/WoS або іноземні монографії)
 — мінімум 3 джерела.

Результат оформити списком згідно з ДСТУ 8302:2015.

Завдання 4.6. Аналітичний огляд літератури (Literature Review Matrix)

Для написання Розділу 1 магістерської роботи необхідно проаналізувати різні погляди вчених. Оберіть 5 ключових публікацій з вашого списку (Завдання 4.5) та заповніть аналітичну матрицю (Таблиця 4.3).

Таблиця 4.3. Порівняльний аналіз наукових поглядів

Автор, рік	Ключове поняття / Проблема, що розглядається	Позиція автора (цитата або теза)	Ваша оцінка (Погоджуетесь / Критикуєте / Що можна використати)
Дубініна М.В., 2025	Аудит доходів	Пропонує інтегрований підхід до аудиту доходів та безперервності діяльності.	Підхід є актуальним для агрохолдингів, варто використати методику оцінки ризиків.
...	...	...	...

Завдання 4.7. Реєстрація профільних ідентифікаторів

Завдання:

1. Створити (або оновити) профіль дослідника на **ORCID** (orcid.org).
2. Створити профіль у **Google Scholar** (якщо є публікації).
3. Надати скріншоти створених профілів.

Питання для самостійного вивчення

1. Захист права інтелектуальної власності та авторського права в цифрову епоху [21, 22, 33].
2. Відкрита наука (Open Science) та рух відкритого доступу (Open Access): можливості для дослідника [1, 4].
3. Порівняльна характеристика наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та Google Scholar [1, 23, 36].

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні види інформаційних ресурсів в обліку та аудиті (нормативні, наукові, статистичні, корпоративні).
2. Яка роль міжнародних стандартів (МСФЗ, МСА) та директив ЄС у формуванні інформаційної бази дослідження?
3. Опишіть стратегію пошуку наукових публікацій у базах Scopus та Web of Science: робота з ключовими словами та фільтрами.
4. Як правильно формувати огляд літератури, виокремлювати наукову прогалину та будувати аналітичну рамку?
5. Які принципи академічної доброчесності необхідно дотримуватися при роботі з джерелами та як уникати плагіату?

Практичне заняття №5

Тема 5. Формування конструктивної складової та наукової новизни

План

- 5.1. Конструктивна складова та типи наукових результатів.
- 5.2. Наукова новизна: сутність, рівні та критерії.
- 5.3. Методика формулювання новизни та практичної значущості.
- 5.4. Апробація та впровадження результатів дослідження.

Мета заняття:

- закріпити теоретичні знання щодо типології наукових результатів (моделі, методики, алгоритми, пропозиції) в обліку, аудиті та оподаткуванні;
- сформувати чітке уявлення про рівні наукової новизни («вперше», «удосконалено», «набуло подальшого розвитку») та критерії їх розмежування;
- набути практичних навичок коректного формулювання положень наукової новизни, уникаючи декларативних та описових тверджень;
- навчитися обґрунтовувати практичну значущість одержаних результатів та розрізняти форми їх апробації (конференції, публікації, впровадження);
- виконати практичні завдання з ідентифікації та редагування пунктів наукової новизни на прикладах реальних досліджень.

Завдання 5.1.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Розкрити сутність конструктивної складової магістерської роботи та її відмінність від описової (реферативної) частини.
2. Охарактеризувати основні типи наукових результатів в обліку та аудиті (методика, модель, алгоритм, класифікація, практичні рекомендації).
3. Розкрити зміст поняття «наукова новизна» та її відмінність від навчальної новизни.
4. Проаналізувати рівні наукової новизни: «вперше отримано», «удосконалено», «набуло подальшого розвитку». У чому полягає специфіка кожного рівня?
5. Які вимоги висуваються до формулювання пунктів наукової новизни (лаконічність, доказовість, наявність власного внеску)?
6. Назвати типові помилки, яких припускаються здобувачі при формулюванні наукової новизни (декларативність, відсутність конкретики).
7. Як обґрунтувати практичну значущість одержаних результатів для підприємства, галузі або держави?
8. Охарактеризувати форми апробації результатів наукового дослідження (науково-практичні конференції, семінари, круглі столи).
9. Яким чином документально підтверджується впровадження результатів дослідження у практичну діяльність (довідки, акти впровадження)?
10. Який взаємозв'язок між отриманими науковими результатами (висновками) та метою і завданнями, поставленими у вступі до роботи?

Завдання 5.2. Тренінг «Рівні новизни».

Визначте рівень наукової новизни («вперше отримано», «удосконалено» або «набуло подальшого розвитку») для наведених формулювань результатів. Заповніть останню колонку Таблиці 5.1.

Таблиця 5.1. Ідентифікація рівня новизни

Формулювання результату	Рівень новизни
1. <i>Запропоновано концепцію екологічного аудиту, яка, на відміну від існуючих, базується на парадигмі сталого розвитку та включає новий об'єкт — еко-активи.</i>	<i>Вперше отримано</i>
2. <i>Уточнено сутність поняття «дебіторська заборгованість», яке, на відміну від трактування в П(С)БО, розглядається як інструмент управління ліквідністю.</i>	<i>Набуло подальшого розвитку</i>
3. <i>Розроблено методiku внутрішнього контролю запасів із застосуванням RFID-технологій, що дозволяє автоматизувати інвентаризацію в реальному часі.</i>	<i>Удосконалено</i>
4. <i>Поглиблено класифікацію податкових ризиків шляхом виокремлення групи «ризик трансфертного ціноутворення».</i>	<i>Набуло подальшого розвитку</i>

Завдання 5.3. «Клініка новизни»

Проаналізуйте «невдалі» формулювання наукової новизни. Поясніть, у чому помилка, та запропонуйте виправлений (науковий) варіант.

Таблиця 5.2. Редагування новизни.

Помилкове формулювання (Як не треба)	Тип помилки	Виправлений варіант (Як треба)
«Мною було проаналізовано літературу та вивчено нормативну базу з обліку ПДВ».	Опис процесу, а не результату. Це роблять усі студенти.	«Набуло подальшого розвитку трактування економічної сутності ПДВ, яке враховує євроінтеграційні процеси...»
«Розраховано фінансові показники ТОВ «Колос» за 3 роки».	Це констатація факту (аналітика), а не наука.	«Удосконалено методичний підхід до оцінки фінансового стану шляхом введення інтегрального показника...»
«Запропоновано вести облік у програмі 1С:Бухгалтерія».	Загальновідоме рішення, немає новизни.	«Розроблено алгоритм адаптації типової конфігурації 1С для потреб обліку біологічних активів...»

Завдання 5.4. Розмежування «Наука & Практика»

Завдання: Для однієї і тієї ж пропозиції сформулюйте:

1. Пункт наукової новизни (для вступу дисертації/диплому).
2. Пункт практичної значущості (для довідки про впровадження на підприємстві).

Ситуація: Ви розробили нову форму внутрішнього звіту про брак на виробництві.

Наукова новизна: «Удосконалено документальне забезпечення обліку браку шляхом розробки форми..., що дозволяє підвищити аналітичність інформації».

Практична значущість: «Впровадження розробленої форми звіту дозволило скоротити час на обробку даних на 20% та зменшити втрати від браку на 15 тис. грн».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Сформулювати конкретні результати власного дослідження.

Завдання 5.5. Конструктор новизни

Сформулюйте три пункти наукової новизни за темою вашої магістерської роботи, використовуючи шаблон-формулу:

[Дієслово] (удосконалено / дістало подальший розвиток / розроблено) + *[Об'єкт]* (методику / класифікацію / модель) + *[Відмінність]* (що, на відміну від існуючих, передбачає / враховує / базується на...) + *[Ефект]* (що дозволяє підвищити точність / забезпечити контроль...).

Вимога: Хоча б один пункт має бути рівня «Удосконалено».

Завдання 5.6. Проект Акта впровадження.

Підготуйте проект Довідки (Акту) про впровадження результатів вашої роботи на базі підприємства, де ви проходите практику.

Вкажіть тему.

Опишіть, що саме впроваджено (методику, форми документів, графік документообігу).

Зазначте ефект (економічний або соціальний).

Питання для самостійного вивчення

1. Комерціалізація результатів наукових досліджень: від ідеї до стартапу [33].

2. Патентний пошук та оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності в обліку (комп'ютерні програми, методики) [21, 33].

3. Порядок державної реєстрації науково-дослідних робіт (НДР) [10, 36].

Питання для самоконтролю

1. Що таке конструктивна складова дослідження та які існують типи наукових результатів (пропозиції, моделі, методики)?
2. Як визначається наукова новизна та які виділяють її рівні («вперше», «удосконалено», «набуло подальшого розвитку»)?
3. Які вимоги ставляться до формулювання пунктів наукової новизни та які типові помилки допускають студенти?
4. У чому полягає практична значущість роботи та як вона підтверджується (довідки про впровадження)?
5. Які існують форми апробації результатів дослідження (конференції, публікації) та вимоги до їх підтвердження?

Практичне заняття №6

Тема 6. Інструментарій аналітичних досліджень у кваліфікаційній роботі

План

- 6.1. Аналітична частина: мета, об'єкт та система показників.
- 6.2. Методи економіко-статистичного аналізу.
- 6.3. Факторний аналіз та бенчмаркінг.
- 6.4. Моделювання, прогнозування та сценарний підхід.

Мета заняття:

- сформувати цілісне уявлення про структуру та логіку побудови аналітичного розділу магістерської роботи, його зв'язок із теоретичною та проектною частинами;
- набути навичок обґрунтування вибору об'єкта аналізу та формування релевантної системи показників (фінансових, нефінансових) для оцінки його стану;
- закріпити вміння застосовувати методи економіко-статистичного аналізу (групування, середні величини, ряди динаміки) для обробки емпіричних даних;
- опанувати методику проведення факторного аналізу для виявлення причинно-наслідкових зв'язків та кількісної оцінки впливу факторів на результативний показник;

— ознайомити з можливостями застосування методів моделювання та сценарного прогнозування для обґрунтування управлінських рішень в обліку та оподаткуванні.

Завдання 6.1.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Розкрити мету, завдання та логічну структуру аналітичного розділу магістерської роботи.
2. Як обґрунтувати вибір об'єкта аналізу та репрезентативність вибірки (для сукупності підприємств)?
3. Охарактеризувати принципи формування системи показників для оцінки фінансового стану та результатів діяльності підприємства.
4. Розкрити особливості застосування методів порівняльного аналізу (горизонтальний, вертикальний, трендовий) у дослідженнях з обліку та аудиту.
5. У чому полягає сутність методів детермінованого факторного аналізу (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць) та алгоритм їх реалізації?
6. Охарактеризувати методи економіко-статистичного аналізу (групування, середні величини, графічний метод) та сфери їх застосування.
7. Розкрити можливості застосування кореляційно-регресійного аналізу для виявлення стохастичних зв'язків між економічними показниками.
8. Що таке бенчмаркінг і як правильно обрати базу для порівняння при проведенні аналітичного дослідження?
9. Охарактеризувати методи стратегічного аналізу (SWOT-аналіз, PEST-аналіз) та доцільність їх використання в магістерських роботах.
10. Як інтерпретувати результати аналізу та формулювати аналітичні висновки (перехід від констатації фактів до виявлення причин і резервів)?

Завдання 6.2. Тренінг «Система показників»

У Таблиці 6.1 для кожного об'єкта аналізу доберіть 3–4 ключові показники (коефіцієнти), які доцільно розрахувати в Розділі 2 магістерської роботи.

Таблиця 6.1. Формування системи аналітичних показників

Об'єкт аналізу (Тема дослідження)	Група показників	Конкретні показники (назвати)
Оцінка фінансової стійкості	Показники структури капіталу	Коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу.
Аудит ефективності використання основних засобів	Показники ефективності	... (Фондовіддача, фондомісткість, коефіцієнт зносу)
Аналіз ліквідності та платоспроможності	Показники покриття	...
Діагностика ризику банкрутства	Інтегральні моделі	... (Модель Альтмана, модель Таффлера)

Завдання 6.3. Лабораторія факторного аналізу

Використовуючи метод **ланцюгових підстановок**, визначте вплив факторів на зміну матеріальних витрат. Сформулюйте висновок.

Вихідні дані:

Модель: $MB = K \times C$ (де MB — матеріальні витрати, K — кількість витрачених матеріалів, C — ціна за одиницю).

Базовий рік (0): Кількість = 1000 од.; Ціна = 50 грн.

Звітний рік (1): Кількість = 900 од.; Ціна = 60 грн.

Алгоритм виконання:

1. Розрахувати витрати базового року (MB_0).
2. Розрахувати витрати звітного року (MB_1).
3. Розрахувати умовний показник ($MB_{ум}$): кількість звітна $\times$ ціна базова.
4. Визначити вплив фактора «Кількість»: $\Delta MB(K) = MB_{ум} - MB_0$.
5. Визначити вплив фактора «Ціна»: $\Delta MB(C) = MB_1 - MB_{ум}$.
6. Перевірка балансу відхилень.

Завдання 6.4. Майстерня аналітичних висновків

Порівняйте два варіанти висновків до однієї й тієї ж таблиці. Визначте, який з них є **описовим** (рівень бакалавра), а який — **аналітичним** (рівень магістра).

Таблиця 6.2. Аналіз якості висновків

Варіант висновку	Тип (Описовий / Аналітичний)	Чому? (Аргументація)
«У звітному році чистий прибуток підприємства зріс на 200 тис. грн, або на 15%. Собівартість продукції зменшилася на 50 тис. грн. Адміністративні витрати зросли на 10 тис. грн.»	Описовий	Констатація фактів без пояснення причин.
«Зростання чистого прибутку на 15% зумовлене насамперед оптимізацією виробничих процесів, що дозволило знизити собівартість на 50 тис. грн. Водночас, негативний вплив мало зростання адмінвитрат, спричинене підвищенням тарифів на комунальні послуги.»	Аналітичний	Встановлено причинно-наслідкові зв'язки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: Підготувати аналітичну базу для Розділу 2 власної магістерської роботи.

Завдання 6.5. Побудова аналітичної моделі дослідження

Сформууйте структуру Розділу 2 вашої магістерської роботи. Для кожного підрозділу (2.1, 2.2, 2.3) визначте:

1. **Об'єкт аналізу** (що саме аналізуєте?).
2. **Інформаційну базу** (форми звітності: Баланс, Звіт про фінансові результати, статистичні форми).
3. **Методи**, що будуть використані (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, факторний).
4. **Графічний матеріал** (які діаграми плануєте побудувати?).

Завдання 6.6. Розрахунок інтегрального показника

Завдання: За даними фінансової звітності підприємства, де ви проходите практику (або за даними з smida.gov.ua або YouControl):

1. Проведіть експрес-діагностику ймовірності банкрутства за однією з відомих моделей (Альтмана, Терещенка або Бівера).
2. Інтерпретуйте отриманий результат: до якого класу надійності належить підприємство?

Завдання 6.7. Візуалізація даних

Завдання: Побудуйте в MS Excel комбіновану діаграму (стовпчики + графік), яка відображає динаміку **Доходу** (стовпчики) та **Рівня рентабельності** (графік/лінія) за останні 3–5 років. Оформіть її

згідно з вимогами ДСТУ 3008:2015 (назва рисунка під полем, легенда, підписи осей).

Питання для самостійного вивчення

1. Використання спеціалізованого програмного забезпечення (SPSS, Statistica, R, Python) для обробки економічних даних [20, 29].
2. Методи соціологічних досліджень (анкетування, інтерв'ю) в обліку та аудиті [4, 27].
3. Застосування методів Big Data та Data Mining у податковому аналізі [6, 20, 29].

Питання для самоконтролю

1. Яка мета та завдання аналітичної частини кваліфікаційної роботи?
2. Як здійснюється вибір об'єкта аналізу та формування системи показників?
3. Охарактеризуйте методи економіко-статистичного аналізу (групування, середні величини, індекси) у дослідженнях з обліку.
4. У чому суть факторного аналізу та методу ланцюгових підстановок?
5. Як застосовуються методи моделювання, прогнозування та сценарний підхід для формулювання аналітичних висновків?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ: ОФОРМЛЕННЯ І ЗАХИСТ

Практичне заняття №7

Тема 7. Оформлення результатів дослідження у вигляді кваліфікаційної роботи

План

- 7.1. Структура та змістове наповнення кваліфікаційної роботи.
- 7.2. Правила оформлення текстової та ілюстративної частин.
- 7.3. Редагування, стилістика викладу та нормоконтроль.

Мета заняття:

- засвоїти вимоги стандарту ДСТУ 3008:2015 до оформлення звітів;
- навчитися виявляти та виправляти типові помилки у структурі та форматі роботи;
- відпрацювати навички академічного письмового мовлення.

Завдання 7.1. Питання для обговорення в аудиторії

1. Яка рекомендована структура магістерської роботи та відсоткове співвідношення її частин (Вступ, Розділи 1-3, Висновки)?
2. Вимоги до оформлення таблиць: коли таблицю можна розривати, як оформлювати «шапку» і посилання на джерело?
3. Правила подання ілюстративного матеріалу (рисунків, схем): підписи, розташування, прив'язка до тексту.
4. Специфіка оформлення формул: розшифровка символів («де...»), нумерація, використання редакторів формул.
5. Що таке додатки, як вони нумеруються і як на них посилалися в тексті?
6. Основні вимоги до стилю викладу: безособовість, логічність, відсутність емоційного забарвлення.

Завдання 7.2. Тренінг «Нормоконтроль»

Знайдіть та опишіть порушення вимог ДСТУ 3008:2015 у наведеному фрагменті.

Таблиця 7.1. Картка помилок

Елемент тексту	Виявлена помилка	Правило оформлення (як має бути)
Рисунок	Відсутній підпис і нумерація, слово «малюнок» замість «рисунок».	Підпис під рисунком по центру: Рисунок 2.1 – Динаміка прибутку.
Таблиця	Назва таблиці під нею (помилка), немає посилання на джерело.	Назва над таблицею з абзацу зліва. Обов'язково вказати: Джерело: сформовано автором за даними [5].
Формула	Записана в рядок текстом, немає нумерації.	Формула виноситься в окремий рядок по центру, нумерація праворуч у дужках (2.1).
Стиль	«Ми бачимо»	Слід писати безособово: «З даних рисунка видно...» або «Аналіз свідчить...».

Завдання 7.3. «Академічний перекладач»

Перепишіть речення з розмовно-публіцистичного стилю в науковий.

Таблиця 7.2.

Вихідне речення (розмовний стиль)	Науковий (академічний) стиль
«Я думаю, що компанії треба економити гроші на паливі».	«Вважаємо за доцільне запровадити заходи щодо оптимізації витрат на паливно-мастильні матеріали».
«Бухгалтерія часто плутає рахунки, і через це у звітах бардак».	«У системі бухгалтерського обліку спостерігаються недоліки в кореспонденції рахунків, що призводить до викривлення показників фінансової звітності».
«Податки сильно душать малий бізнес».	«Високий рівень податкового навантаження створює стримуючий вплив на розвиток суб'єктів малого підприємництва».

Завдання 7.4. Оформлення додатків

Розподіліть, які матеріали слід залишати в **основному тексті**, а які обов'язково виносити в **Додатки**.

Список: Форма №1 «Баланс» за 3 роки; підсумкова таблиця з розрахованими коефіцієнтами ліквідності; скани первинних документів (накладні); формула розрахунку рентабельності; діаграма структури активів; загальна схема організаційної структури підприємства на всю сторінку А4.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета: підготовка фінальної версії кваліфікаційної роботи до захисту.

Завдання 7.5. «Дзеркало роботи» (Вступ & Висновки)

Перевірте логічну узгодженість вашої роботи. Заповніть порівняльну таблицю, де кожному завданню зі Вступу має відповідати конкретний результат у Висновках.

Таблиця 7.3. Матриця узгодженості

Завдання (зі Вступу)	Розділ/Підрозділ (де вирішувалось)	Отриманий висновок/результат (із Загальних висновків)
1. Розкрити економічну сутність поняття «основні засоби».	Підрозділ 1.1	Узагальнено підходи до трактування ОЗ та запропоновано авторське уточнення визначення...
2. Проаналізувати стан обліку ОЗ на підприємстві.	Підрозділ 2.2	Виявлено недоліки в документальному оформленні ремонтів та відсутність аналітичного обліку за центрами відповідальності.
3. Розробити пропозиції...	Підрозділ 3.1	...

Завдання 7.6. Чек-лист самоконтролю

Перед здачею роботи перевірте її за наступним чек-листом (поставте «+» або «-»):

I. Загальні параметри сторінки та тексту

[] Поля: ліве — 25–30 мм (для підшивки), праве — 10–15 мм, верхнє та нижнє — 20 мм.

[] Шрифт: Times New Roman, 14 pt (кегель), чорний колір.

[] Міжрядковий інтервал: 1,5.

[] Вирівнювання тексту: по ширині (обов'язково!).

[] Абзацний відступ: однаковий по всьому тексту (стандарт 1,25 см).

[] Нумерація сторінок: у правому верхньому куті, без крапки в кінці.

[] На титульному аркуші номер сторінки не проставляється (але він враховується як сторінка 1).

II. Рубрикація та заголовки

[] Заголовки структурних частин (ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) — великими літерами, напівжирним шрифтом, по центру.

[] Заголовки підрозділів (нап. 1.1., 1.2.) — малими літерами (крім першої великої), напівжирним, з абзацного відступу.

[] У кінці заголовків крапка НЕ ставиться.

[] Кожен **РОЗДІЛ** починається з нової сторінки. Підрозділи продовжуються на тій самій сторінці (між заголовком і текстом — відступ).

[] Жоден заголовок не залишається «сиротою» внизу сторінки (після заголовка має бути мінімум 2–3 рядки тексту).

III. Таблиці та ілюстрації

[] Усі таблиці мають назву (розміщується **над** таблицею, з абзацу). Формат: *Таблиця 2.1 – Назва таблиці*.

[] Усі рисунки мають підпис (розміщується **під** рисунком, по центру). Формат: *Рисунок 2.1 – Назва рисунка*.

[] Після кожної таблиці та рисунка вказано джерело (наприклад: *Джерело: складено автором за [5] або Джерело: [7, с. 45]*).

[] Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку:

[] Є напис «Продовження табл. 2.1» у правому верхньому куті.

[] Продубльовано «шапку» таблиці або нумерацію граф (1, 2, 3...).

[] У тексті є посилання на кожну таблицю та рисунок **до** того, як вони з'являються (наприклад: «...як показано в табл. 2.1»).

[] В комірках таблиць використано одинарний інтервал та (за потреби) менший шрифт (12 pt), текст читабельний.

IV. Формули

[] Формули виокремлені в окремий рядок, розміщені по центру.

[] Формули пронумеровані арабськими цифрами в круглих дужках праворуч сторінки — (2.1).

[] Пояснення значень символів наведено безпосередньо під формулою, починається словом «де» (без двокрапки) з нового рядка без абзацу.

V. Стиль та грамотність

[] Текст безособовий: відсутні «я», «ми», «мною». Замість них: «досліджено», «встановлено», «автором пропонується».

[] Скорочення слів (наприклад, «грн.», «тис.», «р.») уніфіковані по всьому тексту.

[] Нерозривні пробіли (Ctrl+Shift+Space) стоять між:

[] Числом і одиницею виміру (100 грн, 50 %).

[] Ініціалами та прізвищем (І.І. Петренко).

[] Відсутні граматичні помилки (перевірено через "Правопис" у Word або сервіси перевірки).

VI. Список джерел та посилання

[] Список оформлено згідно з ДСТУ 8302:2015 (або чинним у ЗВО стилем, наприклад АРА).

[] Кількість джерел відповідає вимогам (зазвичай не менше 50–60 для магістрів).

[] У тексті є квадратні дужки з посиланням на **КОЖНЕ** джерело зі списку. Немає джерел у списку, на які не посилалися в тексті.

[] Нумерація посилань відповідає нумерації у списку.

VII. Додатки

[] Додатки розміщені в порядку появи посилань на них у тексті.

[] Кожен додаток має позначення (Додаток А, Додаток Б...) та заголовок.

[] На кожен додаток є згадка в основному тексті роботи.

[] Сторінки додатків не нумеруються (або нумеруються, якщо це вимога ЗВО), але не враховуються в загальний обсяг роботи.

Завдання 7.7. Написання анотації (Summary)

Складіть анотацію до вашої роботи українською та англійською мовами.

Структура: Обсяг роботи (сторінки, кількість табл./рис.), мета, предмет, об'єкт, методи, короткий опис одержаних результатів (що саме запропоновано), ключові слова (5–10 слів).

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості підготовки наукових статей для видань, що індексуються у міжнародних базах даних (вимоги IMRAD) [12, 31, 36].

2. Національні (ДСТУ 8302:2015) та міжнародні (АРА, Harvard) стилі бібліографічного опису: порівняльний аналіз [12].

3. Типові стилістичні помилки у текстах наукових робіт та способи їх уникнення [10, 11, 31].

Питання для самоконтролю

1. Яка структура кваліфікаційної роботи згідно з ДСТУ 3008:2015 та вимоги до змісту її розділів?

2. Які основні вимоги до оформлення тексту, таблиць, рисунків та формул у магістерській роботі?

3. Як правильно оформлювати додатки та здійснювати внутрішні посилання в тексті?

4. У чому полягає процес редагування роботи та забезпечення її логічної цілісності?

5. Що таке нормоконтроль та які параметри перевіряються на цьому етапі?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліометрика української науки: аналітика. URL: http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=formy
2. Бориченко К. В., Гудзь А. О., Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/22511>
3. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін : опорний конспект лекцій. Тернопіль : ТНЕУ, 2022. 110 с.
4. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с.
5. Волощук Л. О., Дубініна М. В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Лугова О. І. Інформаційна релевантність фінансової та статистичної звітності для аналізу ефективності діяльності агентств нерухомості: проблеми та напрями вдосконалення. *Modern Economics*. 2025. № 51. С. 56–66. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-06)
6. Галян О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навчально-методичне видання. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 26 с.
7. Грипич С. Н., Буравкова Л. М. Науково-дослідницька діяльність студентів : навчальний посібник / за ред. С. Н. Грипич. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 288 с.
8. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2023. 488 с.
9. Добронравова І. С., Руденко О. В., Сидоренко Л. І. та ін. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
10. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання (чинний від 01.07.2017). Вид. офіц. Київ, 2017. 31 с.
11. ДСТУ 3017:2015. Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять (чинний від 01.07.2016). Вид. офіц. Київ, 2016. 42 с.
12. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання (чинний від 01.07.2016). Вид. офіц. Київ, 2016. 27 с.
13. Дубініна М. В. Аутсорсинг у сфері бухгалтерського обліку товарів: управлінські рішення, ризики та контрольні механізми. *Modern Economics*. 2025. № 53. С. 99–108. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V53\(2025\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V53(2025)-14)
14. Дубініна М. В. Інтегрований підхід до аудиту доходів і безперервності діяльності аграрних підприємств у забезпеченні достовірності звітності. *Modern Economics*. 2025. № 52. С. 42–50. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V52\(2025\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V52(2025)-07)

15. Дубініна М. В. Роль інвентаризації в аудиті достовірності фінансової звітності аграрних підприємств: методичні аспекти та практика в Україні. *Modern Economics*. 2025. № 51. С. 87–96. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-10)
16. Дубініна М. В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Лугова О. І. Аналітичний потенціал фінансової звітності аграрних підприємств у контексті підготовки до аудиторської перевірки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.17.48>
17. Дубініна М. В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Лугова О. І. Інтеграція обліку та фінансової аналітики у внутрішній звітності для прийняття рішень щодо управління доходами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 13. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.13.53>
18. Дубініна М. В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Лугова О. І., Мельник О. І. Галузева специфіка підприємств як чинник формування показників фінансової та управлінської звітності та їх аналітичної інтерпретації. *Агросвіт*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.15.33>
19. Жиглей І. В., Лайчук С. М., Поліщук І. Р. Використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 1. С. 95–102. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-1\(107\)-95-102](https://doi.org/10.26642/ema-2024-1(107)-95-102)
20. Класифікатор Journal of Economic Literature (JEL) (ресурс Бібліотеки ім. Л. Каніщенка ЗУНУ). URL: <http://library.wunu.edu.ua/images/stories/BBKDK/JEL%20classification%20ukr.pdf>
21. Костін Ю. Д., Полозова Т. В., Шейко І. А., Костін Д. Ю. Теорія і методологія наукових досліджень : навчальний посібник. Харків : ХНУРЕ, 2021. 152 с.
22. Кулинич М. Б., Фатенок-Ткачук А. О., Мельник К. П. Облік, аналіз, аудит і оподаткування економічних суб'єктів: організаційно-методологічні аспекти : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 136 с.
23. Легенчук С. Ф., Чік М. Ю., Хоменко Г. Ю. Основи наукових досліджень в бухгалтерському обліку : навчальний посібник. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 280 с. URL: <https://surl.li/eldwhh>
24. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навчальний посібник Суми : СНАУ, 2020. 220 с.
25. Мельник К. П., Стащук О. В., Шматковська Т. О., Медвідь Л. Г. Інституціональний розвиток методології наукових досліджень з обліку і аудиту. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2021. № 64. С. 97–102.
26. Мельник Л. Ю., Аніщенко Г. Ю., Поліщук О. М. Вплив цифрових технологій на трансформацію методології обліку та аудиту управлінської діяльності. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 12.
27. Носачова Ю. В., Іваненко О. І., Радовенчик Я. В. Основи наукових досліджень : підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 132 с.
28. Організація наукових досліджень, написання та захист магістерської дисертації : навчальний посібник / Ю. А. Берко та ін. Львів : Новий Світ – 2000, 2020. 282 с.

29. Павлова Г. Є., Кравченко М. В., Атамас О. П. Методи та логіка наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку. *Агросвіт*. 2025. № 4. С. 4–8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.4.4>

30. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

31. Посилкіна О. В., Літвінова О. В., Братішко Ю. С. Методологія наукових досліджень та інноваційний розвиток : навчальний посібник. Харків : НФаУ, 2020. 220 с.

32. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

33. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

34. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII : станом на 14 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

35. Рашкевич Н. В., Отрош Ю. А. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Харків, 2022. 291 с. URL: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/3427/1/2022NACH_POS_Metod_ta_orh_nauk_dosl.PDF.

36. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkovannya-magistr.pdf>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вітчизняні та зарубіжні наукові періодичні видання з управління та адміністрування;
2. Електронні наукометричні бази даних та інформаційні портали (Scopus, Web of Science, ResearchGate та ін.);
3. Дослідницька мережа соціальних наук – SSRN (<https://papers.ssrn.com/sol3/DisplayAbstractSearch.cfm>);
4. Державна науково-технічна бібліотека України: офіційний сайт – <http://www.gntb.gov.ua/ua/>.

Навчальне видання

Методологія наукових досліджень в обліку, аудиті та оподаткуванні

методичні рекомендації

Укладачі: **Дубініна** Марина Вікторівна
 Чебан Юлія Юріївна
 Сирцева Світлана Володимирівна
 Лугова Ольга Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 8,5
Тираж ____ прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54029, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.